

VACIADO DE DOCUMENTACIÓN: O PLANEAMENTO

Revista de Economía de Galicia. Galaxia, Vigo, anos 1958 ó 1968.

Recollemos aquí tódalas referencias que se fan na REG á planificación, con extensas citas e comentarios.

Jaime ISLA COUTO, “Un plan de industrialización de la riqueza maderera gallega”, REG, nº 1 (xaneiro-febreiro 1958), pp 13-21.

Un plan concreto —e moi acertado— de realización das orientacións xerais do medrío a unha industria tan importante e integrada no noso país.

Ramón GARCÍA BRIONES, “Ordenación de la Economía de Galicia”, REG, nº 1 (xaneiro-febreiro 1958), pp. 34-36.

“Galicia reclama con urxencia un plano de ordenación económica e o seu inmediato desenvolvemento (...) pasar a ser unha entidade operante: debe de se coñecer a sí mesma no que á súa forza potencial concerne e marcar unha meta de todos para todos (...) O melloramento económico de Galicia ha ser integral e a obra coordinada e armoniosa se ha mante-lo equilibrio (...) creo na presenza dun criterio maduro, que non existía varios lustros atrás, para acomete-la empresa (...) sobran medios e fallou a vontade, o temperamento e a cobiza xusta, para conquerer un elevado plano de riqueza”, p.35; reparemos “na carencia dun equipo de homes preparados, nervudos, perseverantes e enérxicos, capaces de se meteren xenerosamente na aventura práctica e eficiente de estudar, ordenar e propulsa-la laboura constructiva que Galicia leva a esperar anos e anos. Na falla de decisión dos seus homes de capacidade económica (...) Centos de millóns de pesetas de capital privado de Galicia andan xiados por falla de audacia, a que precisamos en boa dose”. “Non debe de se eludila verdade, anque nos fira (...). Cando teñamos admitido isto, comezaremos a estar en forma para a luta”. “Unha concencia nova foise formando nos últimos anos, e temos á vista a rota despexada para inicia-lo labor, que na primeira fase ha consistir

en mover e auna-la vontade dos nosos mellores homes (...) Para que a obra adquira perfil, á marxe da labor de divulgación, ha de se formar unha comisión de estudos que proxecte o Plan de Ordenación da economía de Galicia e de explotación dos seus recursos, á que han aportar axuda decidida cantas entidades representativas existan”, p. 35-36.

“El “Plan Compostela””, REG nº1, p.36-37.

Referencia a un artículo de Ramón García Briones en *La Noche*: O progreso integral do país, cunha proposta de plan de desenvolvemento para a comarca de Santiago.

“Un “Plan Quinquenal” en Lugo”, REG nº1, pp. 37-38.

Constitución da Junta Provincial de Protección Agrícola y Ganadera, cun plan anual e un plan quinquenal de actuación de contido agrario.

Ramón GARCÍA BRIONES, “En torno al Plan de Ordenación de la Economía de Galicia”, REG, nº2 (Marzo-Abril 1958), pp. 22-26.

Exponse o esbozo dun Plan para o desenvolvemento de Galicia, moi pensado e contendo moi penetrantes reflexións sobre a nosa sociedade. “Hai que crear un instrumento que impulse e active a función necesaria para que os potentes medios de Galicia desperten e alumeen tanta riqueza como nos é precisa. Este instrumento chámase: Orientación, Asociación financeira e Crédito popular ou á pequena empresa” p.25; “Galicia adoce de falla de diñeiro. Padece o problema —hoxe tan xeralizado— dunha defectuosa distribución da riqueza. Posúense capitais importantes pero en poucas mans. Andan retraídos, son pouco operantes e de insignificante refreixo creador. Xogan á renda fixa e limitada, colocados, a súa maioría, en papel do Estado —uns 1 600 millóns de pesetas, calcúlanse só en tres cidades da provincia de A Coruña— ou en empresas de fóra da rexión e dos que os beneficios revirten no mesmo ciclo. Galicia obtén para sí, da súa riqueza, moi pouco proveito.

Salvo moi honrosas excepcións, este é o cadro xeral da rexión, neste aspecto e a súa consecuencia prevista: deficientes medios, escasos caudais, para pular-la expansión económica que pode proporcionar-las seus valiosos recursos potenciais (...) Galicia precisa créditos liberais para os seus campesiños e pescadores, maioría sustancial da rexión e para o desenvolvemento da pequena industria. A Galicia élle necesaria a asociación de capitais, a constitución de grupos financeiros, preferibles da súa propia entraña, para acometer plans de maior envergadura industrial” p. 25; para por fin reclama-la “Constitución dun Consello Económico Rexional que orientase a ordenación económica de Galicia e regulara, entre outras funcións, o trámite crediticio” p.25.

“La política de desarrollo económico regional en Francia”, REG, nºs 3-4, Maio-Agostp 1958, p. 37-60.

Feixe de artigos sobre o DR en Francia e os plans de desenvolvemento.

B. ANDREU, “La ostra gallega, una riqueza en potencia”, REG, nº7-8, xaneiro-Abril 1959, pp. 13-17.

Examínase a situación de deterioro dos bancos ostrícolas, e conclúese coa sección “hacia unha palnificación”.

Ramón GARCÍA BRIONES, “La gran comarca compostelana”, REG, nº 9-10, Maio-Agosto 1959, pp. 13-20.

Reflexións moi elaboradas sobre un plan comarcal para Santiago-Ría de Arousa; “ó non existiren —na gran comarca compostelana— intereses encontrados ou contrapostos constitúe unha seria base para o entendemento e a cordialidade. E conseguintemente para a proxección e desenvolvemento dun ponderado plan de ordenamento e revitalización económica” p.19; “Esta é a base e estes son os recursos con que conta a “gran comarca compostelana”, na que se pode funda-la redacción e desenvolvemento dun plan de ordenación e expansión económica, a incluírse no programa estatal de investimentos”, 19; O Plan comarcal “Afincase naqueles principios e abrangue o espacio de toda a comarca. A súa realización debe acometerse co apoio estatal, baixo o seu control e dirección. Por delegación do Goberno, debe funcionar unha entidade ou comisión propia da gran comarca —natural amor a ela, mellor coñecemento e experiencia, afán e interese hacia o propio— presidida por autoridades superiores de cada unha das provincias de A Coruña e Pontevedra, e composta asimesmo de representantes de ambas, radicados no espacio intercomarcal. A súa misión estribaría en proporcionar orientación, realizar xestións, coordinar esforzos, facilita-la labor de desenvolvemento do plan, administra-la súa execución coa intervención do Estado. A virtude desta comisión poideráse topar, a parte do que antes afirmamos, na súa específica adicación a este Plan” p. 19. e procede a expoñer un atinado e penetrante índice extractado do plan que remata: “O Plan sería realizado por etapas, unha vez definidas as urxencias. As obras de carácter xeral serían proxectadas, segundo a súa condición, por cada departamento ministerial. O plan de conxunto, en canto ó seu estudio técnico, correría a cargo dun equipo de expertos que poidera ser designado pola presidencia do Goberno. Os Concello da bisbarra levarían a cabo os seus plans de urbanización a teor da liña do Plan Comarcal, no que se debe ter en conta a paisaxe e o carácter de cada pobo” p. 20.

Angel MAINER, “Plan de mejora de nuestra agricultura”, reproducción dun artigo da revista *Mejora*, REG, nº 9-10, Maio-Agosto 1959, pp.36-37.

Refírese á necesidade de insistir na mellora das estruturas agrarias.

REG, nº 11-12, Setembro-Decembro, 1959. “La industria conservera viguesa”.

Referenciase un artigo da revista viguesa *Rendimiento*, onde se fala do *I Plan Nacional de Axuda á Industria de Conservas de Pescado*.

REG, nº 15-16, Maio-Agosto 1960. “El Plan agrícola-ganadero coruñés”, pp. 38-39.

Referencia a un artículo da A.R.C. en *Mejora*; “O “Plan Coruña” oriéntase fundamentalmente en tres aspectos: 1º concentración parcelaria; 2º colonización de zonas improductivas e 3º repoboación forestal” páx 38.

REG, nº 21-22, Maio-Agosto 1961, p.48. “El plan agrícola-ganadero de Lugo”.

Cifras sobre o cumprimento do plan no ano 1960.

Philippe J.O. BERNARD, “Integración de los planes regionales y nacionales”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 58-63.

“O Plan Francés, en canto institución, ten máis de órgano de acercamento de puntos de vista e de coordinación que de órgano de mando”p.58; “a elaboración de previsións colectivas, que constitúen en conxunto o Plan, ven modificar, xeralmente no sentido da alta, as “previsións” dos axentes económicos e principalmente dos empresarios. Deste modo a taxa de progreso posible resulta modificada. (...) as previsións dos industriais, abandonadas a sí propias, seguramente terían conducido a unha taxa de medranza moito menos rápida”p.58. Sinálanse tres funcións dos plans rexionais; *primeira*, “análise dos problemas, obstáculos ou necesidades particulares referentes á organización e desenvolvemento das actividades rexionais, co obxecto de obte-las mellores solucións”p.62; *segunda*, defini-las grandes orientacións e mesmo obxectivos cifrados; e “se pode facilitarse-a elección dos obxectivos mediante a construción de modelos de desenvolvemento económico (...) debera de ser máis dácil de levar a bo término a construción de modelos sinxelos aplicables ó desenvolvemento”p.62; “sen dúbida poderán descubrirse métodos prácticos que presten

bos servicios e é de esperar que se xeralicen”62; “inclinárame por construcións nas que se faga unha distinción entre actividades directrices (ou motrices) dunha rexión e as súas outras actividades e nas que se deduciran sucesivamente as perspectivas das súas actividades motrices e logo as perspectivas das outras actividades”63; *terceira*, os problemas e modalidades da súa posta en marcha.

DELEGACIÓN IUGOSLAVA NA CONFERENCIA DE BELLAGIO (Xuño-Xullo 1960, fragmento), “Planificación regional en Yugoslavia”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 133-141.

“Esa planificación constitúe un dos elementos dun sistema económico unitario que se caracteriza esencialmente pola orientación deliberada do desenvolvemento económico”133. Refernciase o Plan Prospectivo de Desenvolvemento Económico de Iugoslavia, “Sen perspectiva sobre o desenvolvemento futuro (...) non é posible crea-las condicións indispensables para o desenvolvemento racional do sistema”13-7; “non basta con determina-las posibilidades teóricas e orienta-lo incremento da produción hacia certos sectores particulares (...) senon que é indispensable tirar un partido óptimo da totalidade do potencial productivo”137-138

Jules MILHAU, “Los institutos regionales de estudios y la programación regional”, REG, nº 31-36, Xaneiro-Decembro 1963, pp. 172-184.

“Unha poboación que teña sido asociada á elaboración do programa económico desempeñará un papel activo na execución dese programa; en vez de soportalo, animarao” 180; “A execución dun plan económico esixe sempre un gran esforzo de coordinación”180; “Os institutos de estudos económicos que se sitúan por riba e á marxe da acción parecen máis calificados ca calquer outro organismo para suxerir conciliacións, para propoñe-las sínteses indispensables para o establecemento dun plan rexional coherente e aceptado pola gran maioría da poboación interesada”181; “O programa rexional tipo (en Francia) está dividido en tres partes: os datos, os obxectivos, os medios”181; “Unha das tarefas esenciais do instituto económico será segui-la execución do plan rexional. Capítulo por capítulo, sector por sector, é necesario medir periódicamente o grao de avance dos investimentos e dos traballos, anota-los adiantos e demoras e explicar esa dispersión. O plan rexional, como o plan nacional, é unha creación continua: o plan guía á experiencia e á súa vez reforma o contacto con esa experiencia; algunhas das súas polas sécanse e hai que podalas coma madeira morta; pola contra, certas medidas do plan revelaranse ensaguida como demasiado tímidas e haberá que completalas e aceleralas. Hai que corrixi-lo plan sen cesar á luz dos feitos. Os institutos rexionais deberán estudia-los obstáculos que se atopen na execución do plan, xa que ista execución vai chocar coa resistencia das estruturas como o movemento choca coa inercia, e esas resistencias son sempre maiores na fase de arrinque do plan; en economía, como en

mecánica, o primeiro paso é o que máis custa. 34. En primeiro lugar opóñense a tódalas operacións de ordenación rexional as estruturas territoriais. En tódolos países de Europa occidental a paisaxe agraria, antiqüísima, tradúcese nunha subdivisión da terra en parcelas frecuentemente pouco compatibles, dadas as súas dimensións e as súas formas, cunha alta produtividade agrícola. En tódolos países a concentración só se deu desenvolvido empregando medios cada vez máis enérxicos. A iniciativa individual que procedía por vendas, compras, cambios de parcelas, non deu ningún resultado práctico; as asociacións de agricultores (en Francia as asociacións sindicais) fixeron posible os primeiros progresos; pero por ondequera foi precisa unha intervención directa e vigorosa do poder público para realizar unha verdadeira política de reorganización territorial. En Francia, unha experiencia moi recente, a das sociedades de ordenación territorial e de establecemento rural, permite abrigar fortes esperanzas; agora ben, esas sociedades institúense na maioría dos casos no marco rexional: o seu cometido consiste en adquirirlas terras libres (fincas ou parcelas) para constituír explotacións racionais nas que se instalarán familias de agricultores en condicións de rendibilidade adecuada. As institucións tradicionais arraizadas na rexión constitúen mitas veces obstáculos á execución do programa rexional. Así a creación dunha gran sociedade de economía mixta encargada de realizar unha gran reforma rexional suscitará case sempre reaccións hostís por parte das vellas administracións que, con motivo os sen íl, sítense ameazadas nas súas prerrogativas. A utilidade, a eficacia e mesmo a lexitimidade da nova sociedade pónense en dúbida, os seus fracasos ou as súas dificultades socarréiranse con complacencia, ás veces mesmo se difunden críticas malévolas”183. “Ás veces os corpos locais tamén poden constituír unha trabaxe temible; as rivalidades locais entre poboacións, entre os homes, entre os grupos poden oporse á coordinación dos esforzos individuais e colectivos necesarios para o éxito do plan” 183; “Pero de tódalas resistencias estruturais atopadas na execución dun plan, as máis temibles, as que merecen os estudos máis atentos, son probablemente as resistencias das estruturas sociolóxicas. Con efecto, a resistencia ó progreso non é apenas de orde física, como tamén psicolóxica e humana, porque o progreso, que é unha empresa de estar ben para o porvir, significa con frecuencia para o presente inquedaanza, transtornos, sufrimentos”183; “Estas experiencias apréndennos sobre todo que a execución do plan non é unicamente unha cuestión técnica. O planificador non ten dereito a descoida-lo aspecto humano desde problemas. Será unha das tarefas esenciais dos institutos rexionais o estudia-las reaccións psico-sociolóxicas das poboacións en presenza do plan que lles concirne e que trastorna ás veces con dor as súas condicións presentes á espera dunha melloría futura. Para facer tales estudos hai que ir ó campo, entrar nas casas, hai que coñecer ós homes, saber gaña-la súa confianza para comprende-lo seu comportamento; hai que participar na vida rexional, coñece-la rexión por e dende dentro”184.

REG, nº 37-38, (Xaneiro-Abril 1964), “perspectivas”, p 1-4.

Discusión sobre a inserción da política rexional nos Plans de Desenvolvemento.

Láíase de ter tomado a opción dos polos de desenvolvemento e reclama: “Galicia necesitaba por lo menos tanto un sistema económico capaz de revitalizar e dar cauce á enerxía humana da súa comunidade, como un posible planeamento minucioso e integral. Na realidade, cando nolas temos cun país de economía subdesenvolvida, pero dotado de forte e estimable personalidade e reacio ó simple mimetismo, o que importa sobre todo é despexar camiños existentes, obstruídos, que parten da entraña mesma do país e polos que pode desplegar e desenvolve-lo seu modo de ser. Da mesma maneira que cando o home anda abafado pola sociedade hai que lle abrir brecha ó seu traveso. En Galicia habería que acadalo axuste da sociedade ó país. E o ordenamento da vida económica obedece, neste senso, ós mesmos requerimentos que a de calquera outro aspecto da vida desa comunidade.

Agora ben, coas actuais medidas nin se crea un marco institucional e unhas estruturas base indispensables para o funcionamento dun sistema económico axustado ós rasgos fisionómicos da nosa realidade —como podería se-lo o cooperativismo para a nosa economía agraria e sectores industrial e comercial insertados nela-, nin se articula unha política económica de conxunto para guía-los pasos da nosa comunidade hacia as fórmulas de progreso que mellor lle vaian, nin se aborda tampouco unha planificación estricta, concebida a escada dos problemas que esta comunidade ten formulados, afinada nos resultados dun previo estudio suficiente das nosas estruturas, centrada no logro duns obxectivos específicos programados. Aplicouse, sen máis, unha fórmula standard. Nin tan siquiera se introduciron nela tonalidades que tería sido fácil ter en conta —como na delimitación territorial dos polos, sistema de creación de postos de traballo, etc. Nada desto pode parecermos acertado.

Pero unha laboura que cale máis fundia na realidade económica de Galicia quere antes ca nada un potente esforzo na orde da investigación e conseguinte asesoramento dos órganos rectores da política económica. Só así é posible que os problemas sociais teñan, como postulaba Murguía, “resolución axeitada e xusta, pero sobre todo, conforme co espírito e necesidades de cada pobo””, pp 3-4.

Ramón GARCÍA BRIONES, “La zona de influencia del puerto de Villagarcía y su significado cara al propósito de reactivar la economía en Galicia”, REG, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964), pp. 5-23.

“IV. O Plan de Desenvolvemento Económico Social de España para o cuatrienio 1964-67” onde se propón “transformar profundamente as estruturas productivas da nación. Indica fórmulas orientadoras á iniciativa privada” e mais “fixa a obra de base a acometer polo Estado mediante investimentos públicos” 11. Sinala a política de polos de desenvolvemento, e fai consideracións ó respecto de que, dos 7, 2 (A Coruña e Vigo) corespondense a Galicia. Reclámase para a zona de Vilagarcía unha adecuada inserción no Plan de Desenvolvemento, xustificada *tanto* polas potencialidades económicas integrais da bisbarra compostelana *como* pola súa condición de mediadora entre os polos de desenvolvemento de Vigo e A Coruña *e* da gran exten-

sión da súa área de influencia: “VI. O hinterland do porto de Vilagarcía, ou a chamada “bisbarra compoetelana””; “É o que poidera considerarse unha bisbarra-tipo, de interese para realizar unha experiencia-piloto por parte da comisaría do Plan de Desenvolvemento”²⁰.

Un estudio precioso dunha comarca.

H. LONGO, “Planificación regional en Polonia”, *REG*, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964, pp. 58-59.

“El sector pesquero en el Plan de Desarrollo”, *REG*, nº 37-38 (Xaneiro-Abril 1964, p.82.

Extractos dun artículo de Mareiro en *Industrias Pesqueras* de 1.III.

“Perspectivas: La política económica y el país”, *REG*, nº 39-40 (Maio-Agosto 1964), pp. 1.4.

Unha extraordinaria interpretación do atraso, onde se xoga con catro instancias: Política económica, sociedade, institucións e país; e tres disfuncións: a) O desaxuste entre país e política económica —que nos fai incapaces de tirar proveito dos recursos e ocasións-; b) O divorcio entre sociedade e país —que incapacita á sociedade para o seu dinamismo e formulación de intereses, a debilita e encrequena; e ó país para vigorar, afirmar e transformar-; c) O conflito entre as institucións e o país —que bloquea o desenvolvemento e funcionamento das institucións-:

“o desaxuste entre os perfís do país galego e a política económica que se lle aplica é un feito (...) Iste desaxuste non é un fenómeno recente. Non sen fundamento a economía de Galicia é, en liñas xerais, unha realidade inmóbil dende séculos. Resultaría difícil explicar esta prálise sen a presenza constante dunha política económica inadecuada á nosa anatomía. Noutros términos, dificilmente tería permanecido estacionaria a economía galega se non viñera padecendo unha política económica que agostaba os seus espontáneos brotes dinámicos”p.1

“A solución do problema enerxético non significou, ata agora, gran cousa para o país. O país case non tirou proveito da explotación deses recursos. Porque o país non andaba en condicións de “tirar proveito”. Porque o problema do país non era un problema de enerxía. Ou, se se quere mellor, porque o país tiña formulados problemas previos ó da enerxía. Problemas doutra índole cá escaseza de tal ou cal recurso”p.1.

“Ese desaxuste, con efecto, debe a súa lonxevidade á existencia dun divorcio entre o país e a sociedade e un conflito entre o país e as institucións.

Divorcio entre o país e a sociedade que se lle superpón. É, efectivamente, a nosa

unha sociedade superposta, no sitio dunha sociedade integrada no país, no sitio dunha sociedade imbricada nas estruturas elementais do país e articulada conforme ás súas características peculiares. É unha sociedade que pesou coma un corpo inerte e extraño sobre a colectividade na que se afincaba e que debiera ter servido para organizar e dinamizar. É unha sociedade mimética e blandengue, unha sociedade nacida coma refreixo de fenómenos distantes e que viu abafar e entorpace-lo funcionamento dunhas organizacións elementais preexistentes, sen ter tido, nin a virtude de adaptarse a elas e revitalizalas, nin enerxía dabondo para transforma-la raíz da economía e a cultura do pobo que a viu sostendo. É unha sociedade sen conciencia da comunidade histórica na que se asenta e da que se nutre. Unha sociedade distanciada, que nin tan siquera entrou en conflito co país porque nin tan siquera para ese esforzo tiña enerxías”p.2

“Por outra parte, o conflito entre o país e as institucións. Non hai aquí simple divorcio, incomunicación ou distanciamento, senon auténtico conflito. O país tiña as súas propias institucións: recias, eficaces, unhas; vacilantes, anticuadas, outras. En calquera caso, institucións surxidas espontaneamente conforme ós requirimentos da vida mesma do país e das súas peculiaridades. Pero se lles negou entidade ou se lles escamotearon as súas funcións. E creáronse, impuxéronse, outras novas. Dende entón, nin se desenvolveron as primeiras nin funcionaron as segundas.

As institucións xurídicas propias perderon vigor e eficacia, e as novas crearon conflitos —que perduran— e produciron destrozos na vida económica. A chamada administración local repartiuse o país coma un mapa en branco: nin a bisbarra nin a parroquia, células naturais da vida da colectividade, se tomaron coma cauce escalonado para a organización desa vida —para unha articulación democrática do país. A administración central estableceu a súa rede para captar e leva-los problemas a resolver en distantes laboratorios. O ensino organizouse en réxime colonial —e de péssima eficacia, por certo— coma se a cultura indíxena fose vituperable e deforme. Os corpos profesionais e técnicos enquistáronse”3.

Agora ben. Ningunha comunidade tolera o smetemento permanente a unhas directrices inadecuadas para a solución dos seus problemas económicos. Pero Galicia estaba rachada. O país estaba inerte, porque non dispoñía dunha sociedade conscente e solidarizada cos seus problemas, nin dunhas institucións xenuínas e representativas. A política económica imposta tiña coma colaboración unha sociedade onde os intereses non coincidían, en definitiva, cos do país, e unhas institucións enquistadas e caciquís —desaparecidas unhas, xurden deseguida novas formas de caciquismo. E así temos chegado ós nosos días”4.

Siro LOMBARDINI, “Los análisis económicos para la preparación de un plan regional”, *REG*, nº 39-40 (Maio-Agosto 1964), pp. 5-14.

Unha consideración sistemática sobre os estudos de elaboración do Plan Rexional, con referencias ás experiencias do planeamento rexional en Italia. A destacar:

“As razóns polas que en diferentes países se perfila a necesidade dunha planificación económica son diversas. Nuns, para remedia-la incapacidade do sistema económico-social para enxendrar un proceso de desenvolvemento económico, convén preve-las intervencións que se deben coordinar e que só se xustifican nunha óptica máis ampla cá que se utiliza nos plans de consumidores e empresas simplemente tales. Nestes países é nos que verdadeiramente se formula a necesidade dun plan económico”5; “resulta necesario garantir: —Por un lado, que o “plan”, en canto documento-piloto da política económica, esté fundado en análises adecuadas e trace obxectivos claros provistos de garantías válidas para a súa consecución”6; “o plan económico rexional debe crea-las premisas para un mellor aproveitamento das iniciativas das administracións locais”7; “convén lembrar que a programación non é o resultado de simples análises técnico-científicos, como que esixe que se expliciten a vontade, as decisións e as orientacións que se xulguen necesarias e que aqueles análises deberan estudar para contribuír á súa realización”7; “Nestas rexións —as afastadas— fórmulanse problemas de orde sociolóxica (búsqueda de empresarios potenciais do sector público ou privado e formación de propensións sociolóxicas favorables ó desenvolvemento), de orde técnica (determinación dunha gama de actividades coas que se poden aproveita-los recursos do país) e de orde económica (elección das mellores iniciativas en relación cos instrumentos de intervención de que se dispón)”8; con “modelos ou esquemas de análise”; “No plan para Umbría, mediante análises semellantes ós que temos descrito, determináronse as mellores intervencións de cantas era posible promover no marco das institucións existentes e de aquelas cuxa creación podería ter un amplo apoio das forzas políticas e económicas. O estudo dos efectos desas intervencións permitiu determinar: 1º. A masa de man de obra que se poderá manter na agricultura. 2º. A masa de man de obra que poderá ser absorbida pola industria, cuxo desenvolvemento é un dos obxectivos fundamentais do plan. 3º. Os coeficientes de comercialización e de “terciarización”: os primeiros expresan a cantidade de man de obra que haberá de absorbe-lo comercio ó miúdo para cada unidade de poboación, e andan en relación coas características de urbanismo previstas no plan, mentras que os segundos expresan as cantidade de traballadores empregados nos demais sectores terciarios por cada unidade de man de obra empregada na industria e na agricultura”10-11; “3º. Estudio das intervencións que se poden efectuar: a) Para obter un ordenamento racional do territorio. b) Para favorece-lo desenvolvemento tecnolóxico de algúns factores. c) Para elimina-los desequilibrios estruturais e sociais. d) Para analiza-las decisións dos empresarios públicos e privados. 4º. Investigacións de síntese global por medio de modelos encamiñados a reuni-los resultados das investigacións precedentes e a estudia-los efectos de intervencións de diferente tipo sobre a estrutura económica, considerada igualmente nas súas dimensións espaciais. Con estes modelos, haberán de estudiarse as interdependencias entre sectores productivos e igualmente os seus cambios provistos nas investigacións de primeira síntese. Estas análises haberán de permitir determina-las intervencións relativamente óptimas. É oportuno que, na posta a punto do modelo de síntese, se expliciten os parámetros relativos á política nacional da que

dependen as solucións a adoptar. Dispois, haberá que estudia-los problemas financeiros e os problemas de organización que formula a execución do plan”¹³.

Jaime ISLA COUTO, “Los problemas financieros del desarrollo regional”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 15-17.

Referéncianse as posibilidades de desenvolvemento, e examínase o sistema financeiro. Apúntase a “carencia dunha verdadeira política de orientación social do crédito”.

“El plan de desarrollo, los polos industriales y el problema agrario”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 45-46; tamén: “Galicia en el Plan”, pp.47-51.

Referencianse artigos da prensa.

“Informe económico 1963. Departamento de Estudios del Banco de La Coruña”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, pp. 59-0.

Referenciase o informe, onde “se adican sensatos comentarios ás perspectivas de Galicia ante o plan nacional español de desenvolvemento”

“Consejo Económico Sindical Interprovincial del Noroeste”, REG, 1964 (Maio-Agosto), nº39-40, p 62.

Relación das ponencias

REG (1964), Setembro-Decembro, nº 41-42, “El plan de puertos de Galicia”, pp. 75-76.

Descríbense as “Directrices xerais do plan de portos do Plan de Desenvolvemento”

REG (1964), Setembro-Decembro, nº 41-42, “Consejo Económico Sindical Interprovincial del Noroeste”, p. 83.

Notifícase a recepción das conclusións e as ponencias que faltaban do I Pleno (“Posibilidades del desarrollo económico-social de Galicia”).

REG (1964), Setembro-December, nº 41-42, “Coloquios sobre desarrollo comunitario en Galicia”, pp. 93-103.

A documentación do coloquio, onde se sinala a necesidade de acción no marco do planeamento (pp. 96 e 97).

Félix R. DOLDÁN, “Las posibilidades de industrialización de la economía de Galicia a través del Plan de Desarrollo”, REG, (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44, pp.20-25.

Estúdiase o Plan de Desenvolvemento español, que ten por documento de referencia un estudio do Banco Mundial. “As técnicas do Banco Mundial elaboraron un informe enteiramente inspirado por ideas económicas aplicables a unha economía desenvolveida que trata de expansionarse aínda máis. O modelo teórico de desenvolvemento que soe utiliza-lo Banco Mundial —non só no caso de España, como con carácter universal— é un modelo-tipo de expansión económica, que se abstrae completamente das realidades rexionais. Para unha economía desenvolveida, como podería se-la norteamericana ou calquera outra europea, podería admitirse en certo modo un plan de medrío afinado en focos de expansión localizados en certas áreas ou en determinados sectores económicos. Os efectos de irradiación destes focos non se farían esperar e probablemente terían éxito, porque as necesidades esenciais de expansión do país estarían cubertas (...) Nas economías subdesenvolvidas, sen embargo, as cousas ocorren doutra maneira. De nada valería a influencia dun pulo concentrado sobre un certo sector se os restantes, os que han de actuar como receptores do efecto de irradiación, carecen de certos factores base para asimilalo (...) o BIRF tivo éxito na primeira faceta, isto é, no esforzo de reconstrucción dos países devastados pola guerra. Os máis dos mesmos posuían xa unha solera industrial. Aparte das viscisitudes bélicas encaixaban no grupo de países desenvolvidos. Por iso, non é de extrañar que os modelos de expansión ou desenvolvemento aconsellados pola citada Organización deran resultado en tales casos. Pero ó intentar aplica-los mesmos modelos a países secularmente subdesenvolvidos, a súa inadecuación púxose automaticamente de manifesto. Nos máis dos casos a inflación foi o froito efectivo. É pois moi interesante investiga-las causas destes fracasos. Desta investigación anda a xurdi-la moderna teoría do desenvolvemento económico, que debe permitirmos a elaboración de plans máis realistas e de mellores resultados”²⁰⁻²¹. “A iniciativa privada e os factores de localización industrial”: o Plan “carga o peso do desenvolvemento sobre a iniciativa privada. O sector público intenta orientala (...) pero sempre sen coactividade”²¹; “Todo isto sitúa á iniciativa privada como o factor do pulo do desenvolvemento. É dicir, que se unha rexión conta, polas súas diversas características, coa predilección dos investidores privados, as súas posibilidades de progreso son evidentes”²¹. “é claro que o factor máis importante radica no conxunto de incentivos que a rexión poida ofrecer. Incentivos que, ademais, han ser considerados

en relación cos que presenten outras rexións”22.

Intenta entrar nun exame dos factores de localización industrial (directos: *mercado de venda* —o factor máis importante, exerce a atracción máxima sobre a industria, anque con distintas intensidades segundo o tipo de industria. Adúcese unha interesante medición da sensibilidade das distintas industrias ós factores de localización-; faise unha valoración das potencialidades do mercado galego —en bens finais e intermedios-; *materias primeiras, comunicacións* —”o tendón de Aquiles de toda a economía galega”-; “Posiblemente, cunha política económica nacional de espazos abertos, de grande intercambio universal, o papel a representar pola economía de Galicia sería da máxima importancia”23; *Abastanza de augas*, —paradóxico que Galicia non posúa un aproveitamento racional das augas-; *enerxía, man de obra, terreno e instalacións*; indirectos —condicións ambientais e estruturais— *naturais, sociais, xurídicos*). Avaliando, “O que resulta evidente é que Galicia precisa, para incrementa-los seus incentivos, dunha política moito máis cobizosa e dende logo máis coordinada, da que ata o momento se deriva da posta en marcha do Plan Nacional de Desenvolvemento”25. Cuestiona a eficacia das medidas do Plan, “e non precisamente polos seus resultados actuais, como dende o punto de vista do modelo teórico no que se fundamenta”25. Reclama unha “política unificada de promoción industrial”.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44, “Panorama negro”, p.44-45.

Recensión dun artigo de Odón L. Abad Flores na Voz: “entrou en vigor o Plan de Desenvolvemento Económico. Para o sector agrario constituíu, en liñas xerais, unha desilusión. Porque se esperaba un enfrontamento decidido, carente de vacilacións, cos problemas de variada índole que o dito sector ten formulados. E non foi así”44; “Nosoutros diríamos que pretender resolver problemas da categoría dos que ten formulados actualmente a agricultura española con plans indicativos é, na mellor das consideracións, un erro de penosas consecuencias para gran parte da poboación peninsular. A agricultura española quedou atrás e é demasiado tarde para rescatala con tímidos procedementos que terían sido seguramente válidos e eficaces hai anos, moitos anos, cando o desnivel entre o agro e a urbe, entre o sector primario e os restantes, era menor, ó menos en determinadas rexións da península. Non faltaron entón que postularon comenza-lo desenvolvemento pola agricultura, ou por mellor dicir, afinca-lo desenvolvemento no sector agrario”45

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “El “GAP” inter-regional en el Plan”, pp. 49-50.

Recensión dunha colección de artigos de Félix R. Doldán en *La Voz de Galicia*.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “Plan de recuperación ostrícola en Galicia”, p.53.

Descríbese o plan de recuperación da riqueza ostrícola galega posto en marcha polo director do Instituto de Investigacións Pesqueiras de Vigo.

REG (1965), Xaneiro-Abril, nº43-44; “Turismo y servicios de información. Anexos al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid. 1964”, p.61.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “La ordenación del litoral de las Rías Baixas”, pp. 40-41.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Factores humanos y sociales. Anexo al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid. Presidencia del Gobierno”, p. 42.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Programa de la red frigorífica nacional. Anexo al Plan de Desarrollo económico y social 1964-67. Madrid, Presidencia del Gobierno”, p. 42.

REG (1965), Maio-Agosto, nº 45-46; “Arquitectura, construcción, vivienda y urbanismo. Anexo al Plan de Desarrollo Económico y Social 1964-67. Madrid, Presidencia del gobierno”, p. 42.

REG (1965), Setembro-décembro, nº 47-48; “Proyecto de ordenación del valle de Xinzo de Limia”, pp. 45-46.

Comentario a un informe do Consejo Económico Sindical de Ourense sobre o tema.

REG (1965), Setembro-Décembro, nº 47-48; “CESINO. Plan de explotación marisquera de Galicia”. Santiago da Compostela, 1965”, p. 49.

Informe do Consejo Económico Sindical del Noroeste sobre a organización do plan e a súa documentación.

Ramón GARCÍA BRIONES, “Examen del Plan Marisqueiro de Galicia. Opiniones y sugerencias sobre el mismo” REG (1966) Xaneiro-December, nº 49-54; pp. 22-37.

“Antes ca un plan de explotación, trátase dun proxecto de repoboación (...) A explotación marisqueira ten outros aspectos, debe cubrir outros obxectivos, que non se enuncian” 22-23; “recoñécese o decrecemento da produción marisqueira, que se achaca ó sistema irracional que se emprega” 23; “na nosa opinión, a causa está no baixo nivel de formación, na mentalidade arcaica da poboación ribeireña, que por elo faise insolidaria dunha riqueza, da que, interesándolle o seu aproveitamento, despreocúpase de manter e de coidar, en tanto estima que é ben de xeración espontánea que se lle dá co sumple esforzo da captura. Que lle pertence en precario, a pesar de que non apreza os visibles danos máis ca cando ha de facer fronte a unha sanción. O conflito radica nisto, pero non sería xusto esquencer, no seu descargo, a total ausencia dun sistemático aleccionamento, que debeu iniciarse co arbitrio da autoridade e doutros entes responsables hai decenas de anos” 23; “discrepamos no que se refire a atribuí-los defectos que se rexistan no sector marisqueiro, en gran parte, ós principios que acusan os autores do pla. Son estes: 1º.— carácter comunal da riqueza, outorgado por lei. 2º.— lexitimidade de pose adquirida polo primeiro ocupante. 3º.— concepto vulgar de “mar libre”” 24. de onde, segundo o plan, seguiríase: “Unha, absoluto desinterese polos bens comunais. Dúas, veto sistemático ás restriccións que de algún modo ou con calquer fin, limitan a liberdade do mar. Tres, aproveitamento anárquico dos recursos marisqueiros. Catro, resistencia ó respecto das leis de vedas e tallas, Cinco, aproveitamentos furtivos; Seis, carencia absoluta de sentidos de responsabilidade, e Sete, (engadimos nós): contumaz oposición ó establecemento de parques de cultivo, anque sexa en zonas pedregosas e estériles, mesmo sobre rochas, previo acondicionamento da zona” 24; “os mariscadores, como tales, entes innominados, como é sabido, están integrados nas Confrarías de pescadores rexidas por normas ou estatutos nas que non están previstas as que dimanen de compromisos de tipo económico como o que entraña a realización do Plan. Para que as Confrarías poidan actuar en nome da comunidade, teñen que estar previstas de forza xurídica e de poder individual de todos cada un dos seus asociados, para poder representalos no que á adquisición de aquel compromiso económico respecta. Sentada esta premisa, que apuntamos unicamente a título de detalle, ó noso xuízo deberan constituírse mancomunidades de Confrarías, nas que se inclúan as correspondentes a cada gran zona, como de feito son as rías —unidades xeo-económicas, moi homoxéneas e definidas-. Cada unha destas mancomunidades tería o carácter de asociado activo ó conxunto rexional do Plan, responsabilizándose, en particular, do que lle afecte de fl, na súa respectiva zona” 25. “Suxire que esta organización se afínque fundamentalmente nas confrarías e no Consello Económico Sindical do Noroeste, dada a especialización e coñecementos locais de aquelas e a unidade interprovincial de iniciativas e esforzos que iste significa, coma promotor do desenvolvemento económico e social da rexión. Neste sentido, propónse a cons-

titución no seo do aludido Consello, unha Comisión de Dirección do Plan, encargada da súa realización” 26. Na organización do Plan non se alude ós requerimentos comerciais: “se se acepta que as confrarías carecen de medios e de recursos técnicos para a explotación, non é menos certo que non dispoñen de organización comercial algunha para facer chega-lo produto ós centros de consumo. Se non se atende a iste aspecto principalísimo da explotación, a empresa é incompleta” 29; censúrase tamén que a comisión de dirección estea composta por xentes que non son homes de empresa, senon funcionarios e afíns.

REG (1967), nº 55-56, Xaneiro-Abril; “perspectivas. Conflictos: el problema marisqueiro”, pp 1-4.

Excelente editorial sobre os conflitos marisqueiros que se viven na época. Resaltemos:

“De súpeto, os mercados empezaron a ampliarse a un ritmo moi vivo e a explotación dos bancos naturais fíxose abusiva e ó cabo suicida. ¿Por que? simplemente porque fallaron institucións que organizaran ós mariscadores para facer redundar no seu proveito común as novas posibilidades, esta vez inmediatas e evidentes, esta vex inmediatas e evidentes, da explotación marisqueira. Os individuos de maior iniciativa seguiron —é unha constante neste país— o señuelo da especulación: a compra de marisco a prezos miserables a unha multitude desorganizada de ribeireños, para a súa exportación e venda a prezos excelentes. Istes personaxes, non só se preocuparon totalmente de suscitar unha explotación racional e tecnicamente moderna do marisco, como puxeron moito coidado en mante-la anarquía que lles beneficiaba sen necesidade de esforzo creador. En máis dunha ocasión, os “motíns” de mariscadores contra iniciativas determinadas de parques artificiais —emprendidas por científicos honrados e non por ventureiros— foron provocadas por tales personaxes. E, con excesiva frecuencia tamén, as institucións oficiais “representativas” das comunidades ribeireñas eran e son sinxelamente o feudo desta singular clase de individuos” p. 3.

Macrino SUÁREZ, “Crónica de Francia: ¿Regionalización del plan o planificación regional?”, REG (1967) Maio-Decembro, nº 57-60, pp. 59-61.

Reflexións sobre a agudización das diferencias rexionais en Francia e a inclusión de criterios rexionais no V Plan.

REG (1967) Maio-Decembro, nº 57-60; “La Administración y el Desarrollo Gallego”, p 69.

Referencia a unha entrevista a Meilán Gil en La Voz de Galicia sobre o II Plan

de Desenvolvemento.

REG (1968) Xullo-Decembro, nº 64-65; “Desarrollo regional en el proyecto del II plan de Desarrollo español” pp. 61-62.

Fragmento do documento do II Plan de Desenvolvemento Económico.

Kurt ROTHSCILD, “Crecimiento económico, socialismo, planificación” REG (1968) Xullo-Decembro, nº 64-65.

Un estado da cuestión sobre os puntos de vista relativos á planificación como método de xestión e regulación. Tamén no caso de “fortes prioridades sociais que só un plan pode asegurar” 70.

Xesús Bernardo PENA TRAPERO, *A planificación rexional e Galicia*, Pontevedra, Sept, 1972.

É unha recapitulación sobre os plans de medrío franquistas e a súa dimensión rexional e xa a incidencia en Galicia. Concibe o plan como o instrumento máximo de acción política no terreo económico. “Penso que a esperanza dun desenvolvemento axeitado do País Galego radica nunha política de planificación rexional que se concrete nunha acción valente e decidida para conquistar o saír do estancamento secular ao que se nos ten sometidos” 32-33; “Unha rexión deprimida non pode deixar de selo sen unha axuda exterior eficaz, a menos dun esforzo sumamente considerábel dos seus habitantes, e dunha *autonomía total* que permita aos responsabeis rexionais impoñer eses sacrificios” 33; “con efecto, coido que a nosa solución está en evitar un liberalismo a ultranza que conducirá a continuar a explotación de Galicia polo resto de España” 34; “Critico que fronte a unha auténtica integración da nosa economía co resto da española, coexistan unhas relacións que se asemellan ás existentes entre unha colónia e a súa metrópole” 35; “Grandes proxectos como éstos son os que poderían servir de motor do noso impulso e non só polo efecto multiplicador directo da inversión, senón, e isto é moi importante, porque obrigaría a facer os gastos de infraestrutura precisos para a rendabilidade dos mesmos” 44.

Xesús Bernardo PENA TRAPERO, *Galicia e os plans de desenvolvemento*, Pontevedra, Sept, 1974.

“Se no comezo do desenvolvemento, no “despegue” en terminoloxía de Rostow, a planificación imponse como meio de aproveitar todas as reducidas forzas do siste-

ma económico para un emprego racional delas en razón ao obxectivo do desenvolvemento, nas etapas posteriores dele, a planificación apréséntase como o meio de coe-rencia de todos os axentes económicos a fin de que se conquiran os obxetivos sinalados e que a expansión poida ser continuada” 14-15; Na análise do III Plan observa: respecto dos “obxetivos perseguidos, temos de confesar que por moitas voltas que lle demos ao volume de “Desarrollo Regional” non atopamos en ningures espostos con creza tais obxetivos. Neste terreo todo son vaguedades. Nas diferentes partes fálese de maximizar economías esternas, homoxeneizar niveis de renda, disminuir desigualdades, ou faise alusión á chamada política de “vertebración do territorio”. Belas palabras cuio contido hai que coller por simples intuición (...) Se dos fins pasamos á análise dos medios, tamén aquí batemos coa vaguedade, o cal é lóxico pois dificilmente pode se ser concreto cando non se coñece a ciencia certa o que se tenciona conquistar”⁴⁸. Examínanse os liñamentos da GAEIG, xa con certos contidos concretos de política rexional, os contidos da vertebración territorial e párase na organización administrativa: “foron conscentes de que chegados á actual etapa non podería se facer seriamente o desenvolvemento se ao pensar nunha axeitada ordenación do territorio non se daba un paso adiante para a institucionalización do espacio rexional” 63; respectivamente da GAEIG, “dos órgaos de xestión dependerá o éxito ou o fracaso da Grande Area” 74 e nas conclusións: “Tamén é necesaria unha maior democratización no Plan para fixar esas opcións. De se ter feito unha rexionalización de xeito democrático sen dúbida que se tería unha moito maior posibilidade de implicar a todas as forzas da rexión galega para conquistar o pulo preciso. Hoxe esas forzas tan necesarias actúan de forma dispersa, mentras os galegos ollamos desesperanzados como o noso aforro e a nosa xente emigran do país que tanto os precisa, para saír da súa actual situación de subdesenvolvemento e atraso” 82. Por fin, “Penso que iso se pode facer, e é responsabilidade das élites intelectuais, dos homes de empresa e das autoridades. Temos a obriga de abordar abertamente e con rigor os nosos problemas, para que sexan resolvidos axeitadamente”⁸⁴.